

۱. زیمبابوه کشور نه چندان کوچکی در جنوب شرقی آفریقا است. این کشور محاط در خشکی است و در حدود ۳۹۰ هزار کیلومتر مربع وسعت و کمتر از ۱۴ میلیون نفر جمعیت دارد. تولید ناخالص داخلی این کشور دو میلیارد و دویست میلیون دلار و درآمد سرانه آن حدود ۱۸۸ دلار تخمین زده می‌شود. زیمبابوه از نظر جمعیت شصت و هشتمین، از نظر تولید ناخالص داخلی صد و پنجاه و هشتمین و از نظر درآمد سرانه صد و هفتاد و هشتمین کشور جهان به شمار می‌رود.

کمتر از سی سال پیش، در ۱۸ آوریل ۱۹۸۰ مبارزان آزادیخواه سیاه‌پوست به رهبری رابرت موگابه، رهبر حزب اتحادیه ملی آفریقایی زیمبابوه (زاتو ZANU) وارد حراره (سالنوری آن روز)، مرکز زیمبابوه (روزیای سابق) شدند. آنان بیان اسمیت، نخست‌وزیر سفیدپوست را برکنار کردند و حکومت نژادپرستان سفیدپوست را سرنگون ساختند. بیان اسمیت، نخست‌وزیر اقلیت سفید مهاجر اروپایی پیش‌تر و در سال ۱۹۶۵، ظاهراً خودسرانه و بدون توافق انگلیس، استقلال روزدیی سابق را اعلام کرد، اما در کسب شناسایی بین‌المللی توفیقی به دست نیلورد.

به این ترتیب دریچه آزادی به روی کشور استعمار زده‌ای که بیش از دویست سال از استعمار اروپایی و یک صد سال از استعمار انگلیسی رنج می‌برد، گشوده شد. موگابه به عنوان رهبری آزادیخواه و استعمار ستیز، نه تنها در کشورش که در سراسر آفریقا و جهان مشهور و از احترام و محبوبیت فراوانی برخوردار شد. اما شادمانی مردم زیمبابوه دیری نپایید و بهار حراره بسیار رودتر از آنچه گمان می‌رفت، سیری گشت.

علم شیرین استقلال بیش از هر کس دیگر، دهان شخص آقای موگابه را شیرین کرد در واقع استقلال کشور زیمبابوه سرانجام به خودکامگی و استقلال رای رهبر جنبش منتهی شد. او در انتخاباتی که همان سال برگزار کرد، همه رقبای هم‌زمنش را حذف نمود. در نتیجه منازعات و درگیری‌های داخلی در کشور ادامه یافت. اما تا سال ۱۹۸۸ همچنان سیستم پارلمانی با برجا بود و آقای موگابه تنها پست نخست‌وزیری را در اختیار داشت. در این سال دولت وی با ترمیم قانون اساسی، پست نخست‌وزیر را حذف کرد و اختیارات را در مقام ریاست جمهوری متمرکز ساخت و خود با رای مستقیم به ریاست جمهوری رسید. وی متعاقباً در دهه ۱۹۹۰ با اعلام لغو مالکیت زمین توسط سفیدپوستان، زمین‌های سفیدپوستان را میان ۲۵۰۰۰۰ سیاه‌پوست تقسیم کرد و به این ترتیب برای ادامه قدرت خود و منافع آنان سر نوشت مشترکی را رقم زد.

چنین به نظر می‌رسد که همانند سایر کشورها، در زیمبابوه نیز بین یک‌ه‌تاز شدن رهبران جنبش‌های آزادیبخش پس از پیروزی جنبش، با فقر، توسعه نایافتگی، انزوای بین‌المللی و زوال اعتبار کشور و انقلاب تناسب مستقیمی وجود دارد.

زیمبابوه سال‌های دهه ۸۰ با زیمبابوه دهه ۹۰ و دهه حاضر قابل مقایسه نیست؛ در دهه ۸۰ که این کشور رهبری جنبش عدم تعهد را از هند تحویل گرفت، ده‌ها رییس کشور در اجلاس جنبش عدم تعهد شرکت کردند، حال آن‌که امروز حراره در اشتیاق دیدار رهبران خارجی می‌سوزد، اما کمتر هیات خارجی به دیدار حراره اشتیاق دارد و یا کمتر دولت خارجی تمایل دارد میزبان رییس دولت زیمبابوه باشد. سفر اخیر آقای موگابه به رم برای شرکت در اجلاس جهانی غذا و استقبال نامناسبی که از او صورت گرفت، به خوبی بی‌اعتبار شدن دولت پیش‌تر انقلابی، آزادیخواه و ضد استعماری موگابه را به نمایش گذاشت.

آمارهای اقتصادی نشان می‌دهند عملکرد دولت موگابه حاصلی جز فقر و عقب‌افتادگی برای کشورش نداشته است. در حالی که در زمان استقلال و هنگام برکناری دولت اقلیت سفیدپوست، زیمبابوه و بخصوص پایتخت آن، به نسبت دیگر نقاط آفریقا از وضعیت مطلوب‌تری برخوردار بود و از جمله انتخاب‌های دیپلمات‌های عازم ماموریت در آفریقا به شمار می‌رفت. امروزه نه وضعیت اقتصادی، نه اوضاع امنیتی و نه شرایط کیفی زندگی، با آن دوران قابل مقایسه نیست. این کشور فوق‌العاده فقیر با درآمد سرانه ۱۸۸ دلار در سال از جمله کشورهایی است که از نظر توزیع درآمد (ضریب جینی ۸,۵۶) دارای نامناسب‌ترین شرایط جهانی است.

۲. انتخابات ۲۰۰۸ زیمبابوه

در ۲۹ مارس ۲۰۰۸، انتخابات پارلمانی و ریاست جمهوری زیمبابوه به طور هم‌زمان برگزار شدند. در بخش انتخاب رییس جمهوری سه کاندیدای اصلی حضور داشتند:

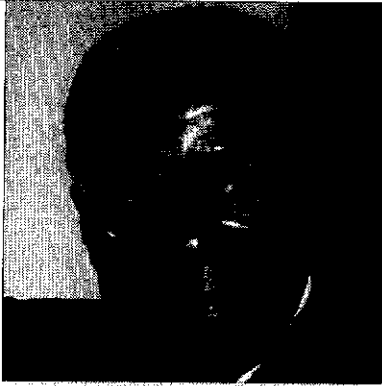
نگاهی به انتخابات

اخیر زیمبابوه

دیکتاتور پیر

همچنان می‌تازد

قاسم محب‌علی

شد. وی شایعه کناره‌گیری احمدی‌سی را برای حفظ آبروی خود دانست، چرا که به خوبی آگاه بود با کناره‌گیری حزبی، خود به خود کاندیدایی رقیب به عنوان طرف پیروز اعلام می‌شد، به پلور زانو، احمدی‌سی می‌خواست به این ترتیب دور دوم برگزار نشود تا از پیروزی قاطع آقای موگابه با کسب اکثریت قریب به اتفاق آرا و شکست خفت‌بار خود جلوگیری کند. جالب آن که حزب حاکم اعلام کرد در برخی مناطق، برگزارکنندگان انتخابات از اعضای احمدی‌سی بوده‌اند و اقدام به حذف یا کاهش آرای آقای موگابه کرده‌اند، در نتیجه برگزاری دور دوم ضروری به نظر می‌رسد. پس از بازشماری و راستی‌آزمایی آرا در دوم ماه می ۲۰۰۸، کمیسیون انتخاباتی زیمبابوه نتایج را به ترتیب زیر اعلام کرد:

مورگان تسوانگیرایی ۴۷/۹٪ آرا؛ رابرت موگابه ۴۲/۲٪ آرا و سیمبا ماکونی ۲/۸٪ آرا؛ کمیسیون همچنین ۲۷ ژوئن ۲۰۰۸ را تاریخ برگزاری دور دوم اعلام کرد.

به دنبال این امر تسوانگیرایی همچنان بر پیروزی خویش در دور اول تأکید کرد، با این همه تصمیم گرفت در دور دوم نیز حاضر شود. او از جامعه کشورهای جنوب آفریقا^۲ خواست با دقت بیشتری بر صحت، شفافیت و آزاد بودن انتخابات نظارت کنند.

اوضاع امنیتی کشور، پس از پایان دور اول به سرعت متحول شد، طرفداران موگابه و اعضای حزب زانو به برهم زدن آرامش کشور و ناامن کردن شرایط فعالیت و حتی زندگی برای مخالفان کردند. بالا گرفتن خشونت سیاسی که مشخصاً مخالفان موگابه را نشانه گرفته بود، جامعه بین‌المللی و بویژه دولت‌های غربی و محافل حقوق بشری را بیشتر نگران کرد؛ به همین دلیل تلاش کردند دولت را برای آرام کردن هواداران خود و تأمین امنیت مخالفان تحت

شد. دولت ضمن وقت‌کشی، با استفاده از قوای امنیتی و گروه‌های مسلح طرفدار خود، مخالفان را تحت فشار، سرکوب، ترور و کشتار قرار داد. این وضعیت موجب نگرانی مردم زیمبابوه و همچنین کشورهای همسایه شد. به درخواست رییس‌جمهور زامبیا، اجلاس فوق‌العاده سران کشورهای جنوب آفریقا (سادس) یا جامعه کشورهای جنوب آفریقا تشکیل شد و اوضاع زیمبابوه و تهدیدات ناشی از آن مورد بررسی قرار گرفت. این اجلاس، بحران زیمبابوه را بحران عمیقی توصیف نمود که از سوی رهبران کشورهای منطقه نیازمند رسیدگی است. مخالفان موگابه وی را علاوه بر دگرگون کردن مسیر و مکانیسم انتخابات، به تقلب در انتخابات و دستکاری در نتیجه آرا متهم کردند. وضعیت نامناسب و فروپاشی اقتصادی-اجتماعی زیمبابوه در اثر سوء مدیریت و ناکارآمدی و فساد دولت، چنان بود که هیچ کس برای پیروزی او در یک انتخابات آزاد، شانس قائل نبود.

دیده‌بان حقوق بشر این انتخابات را سراسر تقلب خواند. بعد از دور اول و قبل از اعلام قطعی شمارش آرا، حوزه مارکوسباریکا، رییس جامعه کشورهای جنوب آفریقا^۳ که هیات اعزامی آن‌ها از جمله گروه‌های ناظر انتخابات بود، این انتخابات را صلح‌آمیز، آرام و نشان‌دهنده خواست و اراده معتبر مردم خواند. با این حال در تاریخ ۲۱ آوریل ۲۰۰۸، رییس گروه ناظران اعزامی این جامعه آن را "عمیقاً خدعه‌آمیز" توصیف کرد.

با وجود سرازیر شدن سیل اعتراضات و گذشت بیش از یک ماه از برگزاری دور اول، دولت و برگزارکنندگان انتخابات همچنان از اعلام نتایج خودداری می‌کردند. عدم اعلام نتایج از سوی حزب احمدی‌سی به شدت محکوم شد. با این همه تلاش این حزب برای الزام دولت به اعلام نتایج از طریق دادگاه عالی، ناکام ماند. تمام پیش‌بینی‌های مستقل، حاکی از حائز اکثریت شدن آقای سوانگیرایی بود. احمدی‌سی پیروزی وی را با کسب اکثریت نسبتاً ضعیف اعلام کرد و برگزاری و شرکت در دور دوم را منتهی دانست. زانو اعلام کرد موگابه در دور دوم حاضر خواهد

رییس‌جمهور حاضر، آقای رابرت موگابه از حزب زانو-جبهه وطن پرستان؛^۴ آقای مورگان تسوانگیرایی از جنبش برای تغییر دموکراتیک؛^۵ آقای سیمبا ماکونی، کاندیدای مستقل.

مقررات برگزاری انتخابات و شیوه برگزاری
در این دوره به دنبال اصلاح قانون انتخاباتی در سال ۲۰۰۵، کسب اکثریت مطلق (بالای ۵۰٪ آرا) جایگزین حد نصاب اکثریت نسبی در دوره‌های قبلی شده بود.

طبق آمار رسمی، ۵/۵ میلیون نفر دارای حق رای بودند و ۱۱۰۰۰ صندوق رای برای اخذ آرا پیش‌بینی شده بود. گروه‌های ناظر انتخاباتی گزارش کرده‌اند در مناطق شهری، یعنی جایی که اپوزیسیون شانس بیشتری داشته است پایگاه‌های اخذ رای بسیار وضعیت نامناسبی داشته‌اند. در حالی که در مناطق روستایی که دولت از پایگاه بهتری برخوردار بوده دسترسی، استقرار و اناره صندوق‌ها از شرایط به مراتب بهتری برخوردار بوده است. آقای موگابه در روز انتخابات و هنگام رای دادن در گفت‌وگو با خبرنگاران گفت: "ما عادت به تقلب کردن نداریم و برای پیروزی در انتخابات از خدعه و فریب استفاده نخواهیم کرد." وی افزود وجدان من اجازه یک لحظه آرامش و خواب به من نخواهد داد، اگر تلاشی برای دستکاری و تقلب صورت گیرد.

در مقابل آقای تسوانگیرایی هنگام انداختن رای خویش به صندوق اظهار داشت حتی اگر او و حزبی در انتخابات پیروز شوند، باز هم به این معنی نیست که جریان برگزاری انتخابات آزاد و عادلانه بوده است.

کاندیدای مستقل، آقای ماکونی نیز بر این باور بود که وی بیش از ۷۲٪ آرا را از آن خود خواهد کرد.

کمیسیون انتخاباتی زیمبابوه در تاریخ ۲۸ مارس پذیرفت که در بعضی از مناطق شیوه رای‌گیری بسیار خجالت‌آور بوده است، به عنوان مثال پس از اعتراض اپوزیسیون نسبت به آرای اعلام شده در یک ناحیه، بررسی‌ها مشخص کرد در آن‌جا کسی زندگی نمی‌کرده، حال آن که ۸۰۰۰ رای برای آن منطقه محسوب شده بود.

نتایج دور اول

نتایج اولیه دور اول انتخابات، پیروزی مورگان را تأیید می‌کرد، اما با دخالت دولت، اعلام نتایج به تأخیر افتاد. عدم اعلام رسمی نتایج در داخل و خارج کشور با واکنش‌های منفی بسیاری روبرو

موگابه به عنوان رهبری آزادیخواه و استعمار ستیز، در سراسر آفریقا و جهان مشهور و از احترام و محبوبیت فراوانی برخوردار شد. اما سادگانی مردم زیمبابوه دیری نپایید و بهار حراره بسیار زودتر از آنچه گمان می رفت، سپری گشت.

فشار قرار دهند. هواداران تسوانگیرایی همه جا مورد تهدید قرار می گرفتند که اگر به رقیب موگابه رای دهند جان خود را از دست خواهند داد.

به دنبال برگزاری دور اول، طرف‌های بسیاری خواستار تعویق تاریخ برگزاری انتخابات شدند. شورای امنیت در تاریخ ۲۹ آوریل جلسه شورای امنیت سازمان ملل، اوضاع زیمبابوه را مورد بررسی قرار داد، اما به نتیجه قاطعی نرسید. درخواست اعزام نماینده ویژه با مخالفت نماینده

آفریقای جنوبی رییس وقت شورای امنیت در عمل به نتیجه رسید. بعداً دبیرکل سازمان ملل خواستار حضور ناظران بی طرف در دور دوم شد و سپس طی پیامی از آقای موگابه خواست تاریخ برگزاری انتخابات را به زمان مناسب‌تری موکول کند. دولت موگابه نشست شورای امنیت را نشست شیاطین، نژادپرستان و استعمارگران خواند.

در این فاصله و در ۱۴ آوریل ۲۰۰۸، ارسال یک کشتی بزرگ اسلحه از چین به مقصد حراره سوءظن‌ها و حرف و حدیث‌های بسیاری برانگیخت. ابتدا دولت آفریقای جنوبی اعلام کرد کشتی حامل مهمات و تسلیحات تحت بازرسی قرار دارد، اما بعداً گفته شد آفریقای جنوبی مانع تخلیه و انتقال آن به سمت زیمبابوه نخواهد شد. با این حال گفته می‌شد دولت برای سرکوب مخالفان، این سلاح را از چین دریافت کرده است.

اتحادیه‌های حمل و نقل و

کارگران آفریقای جنوبی از تخلیه و بارگیری مجدد خودداری کردند. سرانجام پس از کشمکش‌های فراوان در تاریخ ۱۷ می ۲۰۰۸ اعلام شد بار کشتی به حراره رسیده است.

وخامت اوضاع با نزدیک‌تر شدن به تاریخ برگزاری دور دوم، واکنش‌های بین‌المللی بیشتری برانگیخت. در ۱۸ آوریل گروه ۸ کشور صنعتی با انتشار بیانیهای خواستار رعایت قوانین و مقررات در برگزاری و اعلام نتایج شدند.

در این میان گزارش‌های فراوانی از سازمان‌های غیردولتی داخلی و خارجی از جمله عفو بین‌الملل انتشار یافت که حاکی از شکنجه و قتل مخالفان دولت بود. خانه و مزارع تعداد زیادی از روستاییان حامی ام‌دی‌سی مورد حمله و تجاوز قرار گرفت.

در ۲۱ آوریل ۲۰۰۸ یکی از بنیانگذاران حزب حاکم زانو اظهار داشت موگابه از قدرت کناره‌گیری خواهد کرد، چرا که نتایج انتخابات نشان داده است مردم او را طرد کرده‌اند و شخص موگابه از نتایج واقعی انتخابات کاملاً آگاه است.

شرایط تا جایی وخیم شد که حتی از افراد و سازمان‌ها درخواست می‌کردند کشورهای همسایه و خصوصاً آفریقای جنوبی با ارسال نیروی نظامی، اوضاع را کنترل و برگزاری سالم دور دوم انتخابات را تضمین کنند.

دفتر مرکز حزب ام‌دی‌سی در ۲۵ آوریل مورد حمله قرار گرفت. پلیس متعاقباً اعلام کرد پس از دور دوم به اتهامات دستگیرشدگان رسیدگی خواهد شد. برخی نشریات نزدیک به زانو حمله به دفتر حزب مخالف را پاسخی به مورد حمله واقع شدن مزارع تنباکوی متعلق به حامیان حزب حاکم دانستند. بنا بر اعلام ام‌دی‌سی، پلیس هنگام بازرسی دفتر مرکزی به دنبال یافتن و

ضبط اسناد انتخاباتی این حزب، مورد حمله واقع شده است. در ۲۸ آوریل دادگاه حراره دستور آزادی کلیه دستگیرشدگان واقعه را صادر کرد.

درگیری‌های هر روزه شدت بیشتری می‌گرفتند و تلفات انسانی و مادی پیوسته افزایش می‌یافت. هم طرفداران دولت و هم مخالفان، یکدیگر را متهم می‌کردند. حتی آقای موگابه یک بار از محلی که ادعا می‌شد طرفداران حزبش از سوی حزب ام‌دی‌سی مورد حمله قرار گرفته‌اند بازدید کرد و به آنان هشدار داد از رفتار ددمشانه خویش دست

بردارند. رهبران ام‌دی‌سی از کشته شدن بیش از دویست نفر از طرفدارانشان به دست میلشیا و نیروهای نیمه مسلح طرفدار دولت خبر داده‌اند.

در پنجم ژوئن دستور توقف و اخراج همه موسسات غیردولتی خارجی صادر شد. چند روز قبل از آن، پلیس اتوبوس یک گروه از دیپلمات‌های خارجی را در منطقه‌ای خارج از پایتخت متوقف و لاستیک‌های آن را سوراخ سوراخ کرد. مقامات اعلام کردند این گروه عازم بازدید یکی از دفاتر ام‌دی‌سی بودند.

متعاقب حمله پلیس به دیپلمات‌ها، یکی از رهبران ام‌دی‌سی گفت به این ترتیب دولت می‌خواسته است به دنبال خارج کردن هیچ اهمیتی برای واکنش و مواضع آنان قائل نیست.

در ۱۸ جون، بان‌کی مون دبیرکل سازمان ملل، هشدار داد که ادامه این شرایط تا برگزاری انتخابات و عدم بهبود آن، سلامت و اعتبار انتخابات را با علامت سوال روبرو خواهد ساخت. گوردن براون هم دولت زیمبابوه را به باندی دسیسه‌باز و جنایت‌پیشه تشبیه کرد. هرچه زمان برگزاری انتخابات نزدیک‌تر می‌شد، تعداد بیشتری از رهبران ام‌دی‌سی، مورد حمله قرار می‌گرفتند و با دستگیر می‌شدند. همچنین رسانه‌های دولتی از پخش برنامه‌های تبلیغاتی

حزب رقیب منع می‌شدند. موگابه در یک سخنرانی تبلیغاتی اعلام کرد هنگامی از قدرت کناره‌گیری خواهد کرد که مطمئن شود زمین‌هایی که از سفیدپوست‌ها مصادره شده، از نظر قانونی کاملاً به سیاهپوستان تعلق یافته است.

در ۲۰ ژوئن پلیس اعلام کرد حزب ام‌دی‌سی مسئول همه درگیری‌ها و آشوب‌هاست. در ۲۲ جون ۲۰۰۸ پلیس از برگزاری اجتماع انتخاباتی ام‌دی‌سی ممانعت کرد. متعاقباً آقای تسوانگیرایی طی یک مصاحبه مطبوعاتی اعلام کرد از شرکت در انتخابات انصراف داده است. بنا به اعلام وی،

حوادث دور دوم انتخابات
زیمبابوه که در نهایت منجر به استمرار قدرت در دست رابرت موگابه از حزب زانو شد و بخصوص انصراف آقای تسوانگیرایی از ادامه رقابت در دور دوم و غیرقانونی و بی اعتبار دانستن آن، واکنش های فراوانی را در داخل و خارج آن کشور برانگیخت

رگرزای یک انتخابات سالم، آزاد و عادلانه در بن شرایط به طور کامل غیر ممکن است. او ولت را مسئول همه خشونت‌ها، ترورها و حمله ه افراد بی گناه دانست. او اعلام کرد حتی اگر نتخابات برگزار شود، زانو تصمیم گرفته است ر هر شرایطی و با خدعه و تقلب نتایج را تغییر هد. وی رفتار دولت را ناشی از حتمی دانستن یروزی مخالفان خواند و گفت دولت قصد دارد استفاده از خشونت هر طور شده انتخابات را ه تأخیر بیندازد. وی سپس از ترس جان خود

موقتا در سفارت هلند پناه گرفت.

باوجود کناره گیری آقای تسوانگیرایی، وزیر اطلاعات و رسانه های دولت موگابه اعلام کرد دور دوم در هر شرایطی برگزار می شود. وی افزود قانون اساسی تصریح نکرده است که اگر یکی از کاندیداها کناره گیری کرد، دور دوم منتفی خواهد شد. در پی این تحولات، دبیرکل سازمان ملل متحد خواستار تعویق انتخابات شد. دبیرکل سازمان وحدت آفریقا این وضعیت را دهشتناک خواند. بیشتر درخواست‌ها بر نیاز به مناخه کشورهای خارجی و بخصوص آفریقای جنوبی برای جلوگیری از نقض وسیع حقوق بشر و تضمین آزادی انتخابات متمرکز شده بود، اما دولت آفریقا با احتیاط هر چه تمام تر، مناخه تحریک آمیز خارجی، بویژه مناخه کشورهای سابقا استعماری را غیرعملی تلقی کرد. سرانجام انتخابات بدون توجه به سیل اعتراضات و با وجود نبودن رقیبی برای آقای موگابه برگزار شد و وی با کسب ۸۵/۵٪ آرای ریخته شده به صندوق ها، پست ریاست جمهوری را برای یک دوره دیگر در اختیار خویش گرفت.

گزارش چگونگی برگزاری دور دوم انتخابات
 دور دوم طبق برنامه اعلام شده در روز ۲۷ جون برگزار شد. نام آقای تسوانگیرایی با وجود کناره گیری رسمی وی، همچنان در لیست نامزدها وجود داشت. موگابه نیز پس از انداختن رای خویش گفت: "به احتمال پیروزی خودش خوش بین است". تسوانگیرایی انتخابات را با این عبارت محکوم کرد: "تمرین در محیطی انباشته از ارباب و وحشت" او از همگان خواست نتایج انتخابات را به رسمیت نشناسند، چرا که در غیر این صورت خواست و اراده مردم زیمبابوه نادیده گرفته شده و بر سر راه مسیری که صلح و

بهروزی را نوید می دهد، مانع ایجاد خواهد کرد. رسانه های رسمی حضور مردم را فوق العاده توصیف کردند و افزودند درخواست ام دی سی برای تحریم انتخابات توسط مردم نادیده گرفته شده است. روزنامه هرالد حضور رای دهندگان را انبوه توصیف کرد. گزارش های متعدد از تحت فشار قرار دادن مردم برای رای دادن حکایت داشت. همین گزارش ها می افزودند برگزار کنندگان در برخی مناطق، در مقابل مردم متقاضی رای دادن موانعی قرار داده بودند. سخنگوی هیات ناظر، پارلمان آفریقای پابنه اعلام کرد در برگزاری دور دوم تنش بسیاری وجود داشته و شرایط غیرعادی بوده است. وی افزود رای ها غالبا ناسالم و تعداد رای دهندگان در اکثر مناطق بسیار اندک بوده است. بر اساس گزارش بی بی سی، میلیشیای هوادار موگابه در نزدیکی حراره افراد را با تهدید و فشار وادار به رای دادن کرده است. بر اساس این گزارش شبکه حمایت از انتخابات در زیمبابوه در مناطق روستایی، اکثر مردم با زور و ارعاب، به پای صندوق رای آورده شده بودند. با وجود این که نتیجه از پیش روشن بود، ولی کمیسیون انتخابات، اعلام نتایج را به بهانه تکمیل شمارش آرا در مناطق روستایی به تعویق انداخت. با این حال در روز ۲۸ ژوئن، موگابه اعلام کرد روند شمارش آرا نشان می دهد پیروزی از آن اوست. حزب ام دی سی، انتخابات را کاملا قلابی و یک نمایش مضحک دانست. همچنین با محکوم کردن آقای امبایکی، رئیس جمهور آفریقای جنوبی، افزود وی به مثابه پوششی حمایتی برای یک رژیم خودسر عمل کرده است.

واکنش ها پس از برگزاری دور دوم
 حوادث دور دوم انتخابات زیمبابوه که در نهایت منجر به استمرار قدرت در دست رابرت موگابه از حزب زانو شد و بخصوص انصراف آقای

خلاصه نتایج انتخابات زیمبابوه در سال ۲۰۰۸

حزب شرکت کننده در انتخابات	کاندیداها	صند آرای دور اول	مرصد	صند دور دوم	مرصد
حزب زانو	رابرت موگابه	۱,۰۰۷۹,۰۰۷	۳۲,۲	۲,۱۵۰,۲۶۸	۸۵,۵
جنبش ام دی سی	مورگان تسوانگیرایی	۱,۰۱۹۵,۵۶۲	۳۲,۸	۲۳۳,۰۰۰	۹,۳
مستقل	سیمبانا ماکونی	۲۰۷,۳۷۰	۸,۲		
مستقل	لنگتون توانگانا	۱۲,۵۰۳	۰,۶		

تسوانگیرایی از ادامه رقابت در دور دوم و غیرقانونی و بی اعتبار دانستن آن، واکنش‌های فراوانی را در داخل و خارج آن کشور برانگیخت.

اتحادیه اروپا

آقای برنارد کوشنر، وزیر خارجه فرانسه در اول جولای اظهار داشت: اتحادیه اروپا به غیر از دولت تحت رهبری تسوانگیرایی هیچ دولت دیگری را در زیمبابوه به رسمیت نخواهد شناخت. ایتالیا سفیر خود از حراره فرا خواند. در مقابل سرزنش‌های اتحادیه اروپا، سخنگوی دولت زیمبابوه اظهار داشت: اروپاییان می‌توانند هزار بار خود را از ناراحتی دار بزنند. در دهم جولای، پارلمان اروپا خواستار وضع تحریم‌های شدیدتری علیه مسئولان این کشور شد. همچنین خواسته شد تجار اروپایی از تجارت با این رژیم خودداری کنند.

اتحادیه آفریقای و

کشورهای جنوب آفریقا (سادس)

سادس در ۲۹ جولای ضمن محکوم کردن برگزاری انتخابات زیمبابوه، آن را نشان دهنده خواست و اراده ملت ندانست و فضای برگزاری آن را سراسر تخطی از نظم و مقررات قانونی دانست. اسقف دیموند توتو، از رهبران کلیسای ترقی خواه آفریقای جنوبی اظهار داشت: برای اعزام قوای بین‌المللی پاسدار صلح به زیمبابوه توجیه خوبی وجود داشت. در ۳۰ ژوئن نخست‌وزیر کنیا خواستار تعلیق عضویت زیمبابوه در اتحادیه آفریقای تا زمان برگزاری یک انتخابات سالم و آزاد شد. او برگزاری انتخابات جدید را تنها با حضور نیروهای حافظ صلح بین‌المللی ممکن دانست.

اما در اجلاس ۳۰ ژوئن در قاهره که شخص موگابه نیز حاضر بود با وجود جو شدید بین‌المللی، در سخنرانی‌های افتتاحیه هیچ اشاره‌ای به مساله زیمبابوه نشد. اما اجلاس اول جولای با صدور بیانیه‌ای خواستار تشکیل دولت وحدت ملی در زیمبابوه شد. گزارش‌ها، از فشار کشورهای مانند بوتسوانا و مجادله آن‌ها با موگابه در خصوص برگزاری انتخاباتی سراسر تقلب و دستکاری حکایت داشت. در ۴ جولای بوتسوانا از زبان وزیر خارجه خود گفت نتایج انتخابات اخیر زیمبابوه را به رسمیت نمی‌شناسد و خواستار تعلیق عضویت این کشور در اتحادیه آفریقای و سادس است.

سازمان ملل متحد

دیوید میلیبند، وزیر خارجه انگلیس، در ۵ جولای از دیگر کشورها دعوت کرد قاطعانه از قطعنامه پیشنهادی به شورای امنیت حمایت کنند.

پیش‌نویس قطعنامه ارائه شده از سوی آمریکا، شامل بلوکه کردن دارایی‌های سران دولت و منع مسافرت‌های خارجی آنان بود. انگلیس، فرانسه و آلمان از این پیش‌نویس حمایت کردند اما روسیه، چین و آفریقای جنوبی از آن حمایت نکردند. ظاهراً استدلال مخالفان این بود که تصویب این قطعنامه روند خطرناکی رقم خواهد زد. نماینده آفریقای جنوبی اظهار داشت موافقت با قطعنامه به کوشش‌های آقای امباکی برای میانجیگری و ایجاد مصالحه بین موگابه و تسوانگیرایی لطمه خواهد زد.

گروه ۸ کشور صنعتی

در ۸ جولای در اجلاس گروه ۸ کشور صنعتی در توکیو، این گروه طی بیانیه‌ای رژیم موگابه را غیر قانونی دانستند و افزودند مترصد برداشتن گام‌های بیشتر علیه کسانی هستند که در خشونت‌ها نقش دارند. آنان همچنین از دولت زیمبابوه خواستند با اپوزیسیون همکاری کند و خواستار اعزام نماینده دبیر کل سازمان ملل متحد به این کشور و دسترسی کامل به همه افتراذ و گروه‌های داخلی آن کشور شدند. با وجود اظهارات وزیر خارجه انگلیس مبنی بر این که توافق هشت کشور منجر به صدور قطعنامه تحریم در شورای امنیت خواهد شد رئیس‌جمهور روسیه آقای مدودف گفت هنوز هیچ تصمیم قطعی‌ای برای این که سازمان ملل وارد قضیه شود و یا اقدامات بیشتری صورت گیرد، گرفته نشده است. بیشتر کشورهای آفریقای از جمله آفریقای جنوبی با مداخله مستقیم سازمان مخالف بودند. معاون وزیر اطلاع‌رسانی موگابه در واکنش به بیانیه گروه ۸ گفت: هدف گروه ۸ تخریب تلاش‌های اتحادیه آفریقای و آقای امباکی است چون آن‌ها نژادپرست هستند و به نظرشان، فقط سفیدپوستان فکر می‌کنند. وی این بیانیه را توهینی به رهبران آفریقای دانست.

۳. بررسی واکنش‌های شورای امنیت سازمان ملل

شورای امنیت سازمان ملل بر اساس منشور خود ماموریت دارد از صلح و امنیت بین‌المللی پاسداری کند و در صورت لزوم رشته اقداماتی را که در بندهای مربوط به بند هفت منشورش پیش‌بینی شده است، به اجرا درآورد.

تشخیص عوامل و عناصر یا وضعیتی که منجر به تهدید و به خطر افتادن صلح و امنیت بین‌المللی می‌شود، به عهده شورای امنیت گذاشته شده

است. در پی تحولات اخیر جهانی، علاوه بر تهدیدات نظامی و گسترش دامنه جنگ‌ها اختلافات بین کشورها، به تدریج مسائل جدیدی مانند نقض وسیع حقوق بشر، فجایع انسانی طبیعی و همین‌طور از هم پاشیدگی اوضاع داخلی کشورها و اخیراً مداخله دولت‌ها در روند برگزاری انتخابات و رفتار آنان با اقلیت‌ها، مخالفان سیاسی و اجتماعی نیز وارد دستور شویب شده است. بحث تاثیرات متقابل داخلی و خارجی کیفیت زمامداری یا زمامداری خوب^۷ در دستور کار سازمان ملل و نهادهای آن قرار گرفته است. شورای امنیت سازمان ملل، در ۲۳ ژوئن گزارشی از ایجاد محدودیت‌های فراوان برای ناظران خارجی انتخابات استماع کرد. بعد از تشکیل یک جلسه غیررسمی، شورا بیانیه‌ای صادر کرد که طی آن اعمال خشونت علیه اپوزیسیون محکوم کرد و نگرانی خویش از آثار ناشی از اوضاع زیمبابوه در سطح منطقه را اعلام نمود. بعد از برگزاری انتخابات، درخواست آمریکا از کشورهای اروپایی برای غیر قانونی اعلام کردن انتخابات با ممانعت آفریقای جنوبی مواجه شد. شورای امنیت در ۷ جولای گزارش معاون دبیر کل سازمان ملل را شنید. گزارش وی تصریح می‌کرد که: "انتخابات انجام شده در زیمبابوه که منجر به پیروزی مجدد آقای موگابه شده به طور جدی خدشه‌دار، معیوب و ناسالم است. این شرایط، اعتبار سایر اجزاء و قسمت‌های دولت‌آزاده‌کننده آن کشور را نیز مخدوش می‌کند. در حال حاضر مجلس کارآمدی وجود ندارد، جامعه مدنی به کامل سرکوب و مرعوب شده است اقتصاد کاملاً فروپاشیده پیش‌بینی می‌شود تورم در پایان امسال به ۸۰٪ برسد کمبود مواد غذایی و سرویس‌های اولیه پیدایش می‌کند و برقراری حکومت قانون و بازسازی نهادهای عمومی، از فوریت تام برخوردار است. در ۱۱ جولای پیش‌نویس تحریم زیمبابوه شامل بلوکه کردن دارایی‌ها و ممنوعیت مسافرت موگابه و ۱۳ نفر از افراد وابسته به وی به خارج، نصب میانجی سازمان ملل و تحریم تسلیحاتی به رای گذاشته شد. قطعنامه با رای مخالف روسیه، چین (از اعضای دائم و تو)، لیبی، ویتنام و آفریقای جنوبی و رای ممتنع اندونزی، از اعضای غیر دائم، مواجه گشت و تصویب نشد.

سفیر روسیه، تفسیر سفیر انگلیس از بیانیه گروه ۸ مبنی بر "بلوکه کردن دارایی‌ها و سفر مقامات درگیر در خشونت‌ها را بر اساس تصمیم شورای

امنیت رد کرد. وی افزود این اقدامات فراتر از وظایف مطرح شده شورا در منشور و فراتر از ماموریت شورا در حفظ صلح و امنیت بین‌المللی و به همین دلیل خطرناک و غیر قانونی است. سفیر چین، با تأکید بر مصالحه ملی و گفت‌وگوی طرف‌های داخلی در زیمبابوه ابراز نگرانی کرد که این مصوبه، وخامت اوضاع را تشدید کند. سفیر آفریقای جنوبی با یک طرفه خواندن پیش‌نویس به نفع حزب امدی‌سی و تقبیح آن، خواستار حمایت شورا از تلاش آقای امباکی، رئیس‌جمهور کشورش، برای یافتن راه‌حلی مرضی‌الطرفین شد.

زلمای خلیل‌زاد، سفیر آمریکا در سازمان ملل، با رد استبداد روسیه و چین، رئیس‌جمهور آفریقای جنوبی را متهم کرد که برای حفظ موگابه در راس قدرت تلاش می‌کند. وی رژیم موگابه را رژیم وحشت خواند و افزود هیچ‌گونه گفت‌وگوی داخلی منجر به حل و فصل قضیه نخواهد شد. وی گفت روسیه صریحاً با بیانیه ۸ کشور موافقت کرد، اما اکنون تغییر موضع داده است.

وی افزود در صورت عدم همراهی شورا، آمریکا راسا ترتیباتی برای تنبیه رژیم موگابه و وضع تحریم‌های موثر در نظر خواهد گرفت. پس از تأکید مجدد وزیر خارجه روسیه مبنی بر این که موضع این کشور تغییری نکرده است، وزیر خارجه انگلیس بار دیگر این کشور را به عقب‌نشینی از موضع قبلی و عدم تکرار صحیح از خواست و اراده مردم زیمبابوه متهم کرد.

نکته پایانی

به نظر می‌رسد موضع چین و روسیه بیش از آن که به استبداد حقوقی یا منافقان در زیمبابوه فعلی بازگردد، به سیاست‌های داخلی آنان و ترس ایشان از سنت شدن مداخله شورای امنیت سازمان ملل در مسأله برگزاری انتخابات سالم و آزاد در کشورهای عضو آن باز می‌گردد. بزرگ‌ترین معضل پیش روی حاکمان چین کمونیست مسأله دموکراسی و برگزاری انتخابات و پذیرش وجود حزبی غیر از حزب کمونیست حاکم در آن کشور است. در خصوص روسیه نیز باید گفت دستکاری در روند و مکانیسم انتخابات به شیوه‌ای دائمی در روسیه تبدیل شده است. یلتسین، رئیس‌جمهور پیشین روسیه، پارلمان را به توپ بست و آقای پوتین نیز وقتی با ممنوعیت قانونی مواجه شد معاون خویش را رئیس‌جمهور کرد تا خود از موضع نخست‌وزیر همچنان به اداره روسیه بپردازد. در روسیه منتقلان

از جمله خبرنگاران، در معرض انواع تهدیدات قرار دارند و دولت روسیه متهم است که در قتل یکی از خبرنگاران منتقد دست دارد. هر دو کشور، سال گذشته نیز از صدور قطعنامه بر علیه حاکمان نظامی برمه ممانعت به عمل آوردند.

این حادثه همچنین قوت استدلال برخی سیاستمداران ایرانی را نیز سست جلوه می‌دهد که معتقدند مصالحه بر سر انرژی هسته‌ای، موجب انتقال فشار بین‌المللی به سایر موضوعات مورد اختلاف ایران با جامعه بین‌المللی، از جمله حقوق بشر، دموکراسی، تروریسم و صلح خاورمیانه خواهد شد؛ همچنین نشان می‌دهد دولت‌ها بر اساس اولویت‌های داخلی خویش با مسائل بیرونی برخورد می‌کنند. مسلماً اهمیت رابطه ایران با کشورهای غربی که در شورای امنیت (به غیر از آفریقای جنوبی) به قطعنامه تحریم ایران رای داده‌اند بیش از رابطه آنان با زیمبابوه است. این مسأله نشان می‌دهد درباره تهدید هسته‌ای شدن ایران، اجماع حاصل شده است، اما به اجماع رسیدن در خصوص نحوه برخورد با نقض حقوق و آزادی‌های اساسی مردم به سادگی ممکن نیست.

هیچ یک از اعضای شورای امنیت تردید ندارند که آنچه در زیمبابوه برگزار شد به یک انتخابات واقعی شباهت اندکی داشته است.

نتیجه آن که ادامه شکاف‌های بین‌المللی پیرامون مصادیق و موارد موضوع ماموریت سازمان ملل و شورای امنیت فرصتی برای ادامه حیات رژیم دیکتاتوری موگابه و سرکوب ملت زیمبابوه فراهم آورده است.

البته نمی‌توان از نظر دور داشت که پیشگامی و مداخله دول پیش‌تر استعمارگر که به سرکوب ملت‌های آفریقای می‌پرداختند، برای رژیم‌های ناکارآمد و اقتدارگرایان ظاهرآ مستقل، به دستاویزی مناسب تبدیل شده است تا بتوانند ناکارآمدی، فساد و سرکوب نیروهای ترقی‌خواه و هوادار آزادی و دموکراسی را با استفاده از آن توجیه کنند.

باید بر این امر بازتاب سیاست‌های نومحافظه‌کاران در عراق و افغانستان را نیز افزود. سیاست‌های مبتنی بر نظامی‌گری دولت بوش و استفاده از ابزار نظامی و زور برای آنچه تقویت آزادی و دموکراسی می‌خواندند، نه تنها باز خوردی بسیار منفی در سطح خاورمیانه ایجاد کرده و مردم و افکار عمومی را سرخورده و بی‌تفاوت کرده است، بلکه آثار آن در سراسر جهان گسترش یافته و این فرصت را به دشمنان آزادی و دموکراسی داده

که با نشان دادن آنچه در عراق و افغانستان می‌گذرد، چشم‌انداز دموکراسی و آزادیخواهی را تیره و نار نشان دهند.

رفتار نومحافظه‌کاران آمریکایی در عرصه جهانی و عملکرد اقتدارگرایان و تمامیت‌خواهان و جریان‌های افراطی‌گرای ضدتوسعه، فرآیندهای ظاهراً متضادی هستند که به نیازهای متقابل هم پاسخ می‌دهند و در حال تقویت یکدیگر هستند. در همین حال نباید این نکته را از نظر دور داشت که تحولات جهانی باعث شده‌اند تحولات داخلی کشورهای محدوددهای مرزهای داخلی باقی‌مانند و به سرعت مرزهای جغرافیایی را درنوردیده و همزمان به موضوعاتی بین‌المللی و جهانی تبدیل شوند. از این رو، دیگر این فرصت از کف دیکتاتورها رفته است که بتوانند بدون مواجهه با واکنش‌ها و مجازات‌های بین‌المللی، بی‌پروا به سرکوب نیروهای مخالف داخلی و توده‌های ناراضی بپردازند هر چند تبدیل شدن این مجازات‌ها به قواعد بین‌المللی همچنان به زمان احتیاج دارد.

از سوی دیگر، انقلاب تکنولوژی امکانات، مقابله‌ای به رژیم‌های اقتدارگرا و غیردموکراتیک داده است که در صورت بی‌تفاوتی جامعه بین‌المللی نسبت به تحولات داخلی کشورها، امکان توسعه و بسط دموکراسی و به قدرت رسیدن نیروهای دموکرات به حائز خواهد رسید. آنچه در زیمبابوه در حال رخ دادن است، چیزی کمتر از یک فاجعه انسانی نیست. مردمی فقیر و گرسنه، اسیر دیکتاتور فریبکاری شده‌اند که می‌تواند به خوبی از ابزار رسانه‌ای نوین و نقاط ضعف و خلل و فرج جامعه بین‌المللی برای ادامه حکومت خویش بهره‌برداری کند.

فقدان شفافیت پاسخگویی، قابلیت حسابرسی و مسئولیت‌پذیری، رفتار قانونمند و قابل پیش‌بینی و همین‌طور فرار از همگرایی و رقابت در عرصه‌های داخلی و خارجی برای یک کشور، حاصلی جز فقر، نکبت از دست رفتن آزادی و سلطه دیکتاتورها بر مردم آن کشور به ارمغان نخواهد آورد.

پانوش‌ها

1. Robert Mugabe
2. The Zimbabwe African National Union - Patriotic Front (ZANU-PF)
3. Morgan Tsvangirai
4. The Movement for Democratic Change (MDC)
5. Simba Makoni
6. Sade
7. Good Governance